

LOUKIANOS, Gerçek Bir Hikâye

LOUKIANOS, Gerçek Bir Hikâye

Dr. Öğr. Üyesi Fadime TİKBAŞ APAK

 Adıyaman Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türk Halk Edebiyatı Ana Bilim Dalı. fapak@adiyaman.edu.tr.

Makale Bilgisi / Article Information

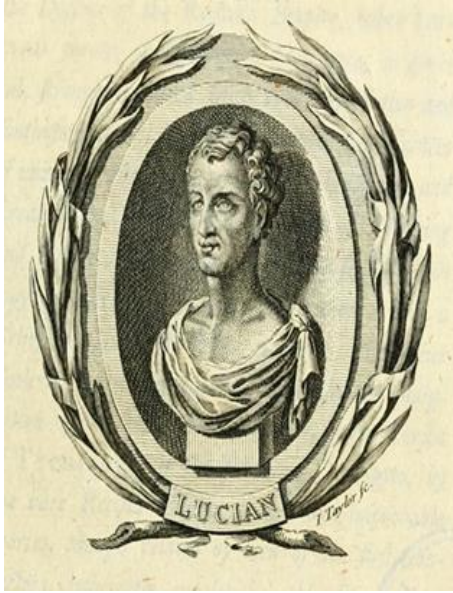
Makale Türü: Yayın Değerlendirme
DOI: ijof.890357
Yükleme Tarihi: 03.03.2021
Kabul Tarihi: 19.04.2021
Yayımlanma Tarihi: 30.06.2021
Sayı: 5
Sayfa: 258-263

Article Information: Book Review
DOI: ijof.890357
Received Date: 03.03.2021
Accepted Date: 19.04.2021
Date Published: 30.06.2021
Volume: 5
Page: 258-263

Atıf / Citation

Tikbaş Apak F. (2021). Loukianos, Gerçek Bir Hikâye. *International Journal of Filologia*, 4 (5), 258-263.

**LOUKIANOS, Gerçek Bir Hikâye (Çev. Emre Poyraz), Pinhan
Yayıncılık, İstanbul, 2020, ISBN 978-605-7768-35-3, 93 sayfa.**

Bilinen ilk bilim kurgu yazarı Loukianos, M.S. 125'te günümüzde Adıyaman sınırları içinde yer alan dönemin Komagene Krallığına bağlı Samsat'ta doğmuş, 14 yaşına kadar burada yaşamıştır (Taşdelen, 2014: 21-22). Loukianos'un annesi heykeltıraş bir aileden gelmekte babası ise el sanatlarıyla meşgul olmaktadır. Suriye, Mısır, Hatay, Atina, Roma ve İyonya gibi farklı yerlerde bulunan Loukianos, M.S.164 yılında Samsat'a geri dönmüş, ailesini de alıp Atina'ya gitmiştir.¹ 67 yaşında öldüğünde arkasında 83 yapıt bırakmıştır.²

Anadili Süryanice olan Loukianos eserlerinin tümünü Helen dilinde yazmıştır (Loukianos, 2020). Eserlerinden seçmeler ilk kez 1449 yılında Floransa'da yayımlanmıştır (Taşdelen,

2014: 21-22). Türkiye'deki ilk çevirisi ise "Tanrıların Konuşmaları: Seçme Yazılar" adıyla Nurullah Ataç tarafından yapılmış ve 1944-1949 yıllarında üç cilt olarak basılmıştır (Uysal, 2017: 4-7). 1999 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı, Mustafa Şerif Onaran'ın günümüz diline yaklaştırmasıyla eseri yeniden okurlarıyla buluşturmuştur.³ Bu çevirilerde yer alan eserler "Tanrıların Konuşmaları, Deniz Konuşmaları, Öbür Dünyadan Konuşmalar, Ahirete Varış Yahut Tyrannos, Yosma Konuşmaları, Hermotimos Yahut Felsefe Çığırıları, Düş Ya da Horoz, Sofra Yahut Lapithos'lar, Köpeksi, Zeus'un Bozulması, Toxaris Yahut Dostluk, Hadım, Timon Yahut Yalkız, Prometheus Yahut Kaukasus Dağı, Menippos Yahut Nekyomanteia, Kharon Yahut Seyirciler, İkaromenippos Yahut Göklerde Yolculuk, Yalanseven Yahut İnsansız, Tarih Nasıl Yazılmalı, Olmuş Bir Öykü"dür (Uysal, 2017: 4-7).

Nurullah Ataç'ın "Olmuş Bir Öykü" olarak çevirdiği sonrasında "Gerçek Bir Hikâye, Gerçek Bir Öykü" adlarıyla da anılan bu eser ilk bilim kurgu eseri olarak kabul edilmektedir. Bilim kurgu türüne ilişkin en güncel çalışmalardan biri olan ve 2020 yılında tamamlanan "Dünyada ve Türkiye'de Bilim kurgu Türünün Doğuşu ve Gelişimi" adlı

¹ <https://drmustafacevik.blogspot.com/2012/10/gomlek-bicilemeyen-dusunur-samsatli.html>, Erişim Tarihi: 20.12.2020.

² <http://samsat.gov.tr/samsatli-lukianos>, Erişim Tarihi: 20.12.2020.

³ <https://kygm.ktb.gov.tr/TR-930/secme-yazilar-iiiiii---samsatli-lukianos.html>, Erişim Tarihi: 20.12.2020.

yüksek lisans tezinde Erharat, türün doğuşuyla ilgili bilgiler vermektedir. Buna göre ilk kez 1929 yılında *Science Wonder Stories*'in sunum yazısında derginin kurucusu Hugo Gernsbach bilim kurgu terimini kullanmıştır. Terimin kullanılmasından neredeyse yüz yıl önce yayımlanan 1818 tarihli Mary Shelley romanı Frankenstein-Zincirlerinden Kurtulmuş Prometheus ise konuyla ilgilenenlerin kabulüne göre ilk bilim kurgu eserdir. Bilim kurgu türü daha eski köklere bağlanmak istendiğinde ise Samsatlı Loukianos ve “Gerçek Bir Öykü” adlı eseri belirlemektedir (Erharat, 2020: 3).

Milattan sonra 175 yılında kaleme alınan ve uzay yolculuğu ile gezegenler arası savaştan bahseden bu eser (Uysal, 2017: 4-7) bilim kurgu türünün dünyadaki ilk örneği olarak yerini belirginleştirmektedir. Eser, müstakil olarak ilk kez 2020 yılı ekim ayında “Gerçek Bir Hikâye”adıyla Pinhan Yayıncılık tarafından basılmıştır. Yayınevinin 2021 yılı ocak ayında bastığı bir diğer Loukianos eseri ise Şölen- Satılık Filozoflar-Astroloji’dir.⁴

Gerçek Bir Hikâye; okurlarını eserin yazarı Loukianos ve çevirmeni Emre Poyraz'ın öz geçmişleriyle karşılamaktadır. Bu kısa bilgilendirmeden sonra çevirmen Poyraz'ın kaleme aldığı ön söz bulunmaktadır. Poyraz burada; Loukianos'un nelerden bahsettiği, kimlere gönderme yaptığı, konularını hangi üslupla işlediği üzerinde durmaktadır (Loukianos, 2020: 5). Daha sonra Helence metin ile çeviri metin yan yana olmak suretiyle “Gerçek Bir Hikâye” başlamaktadır (Loukianos, 2020).

Loukianos, kendinden önce yaşayanların gerçek dışı hikâyeler anlattıklarını dile getirmekte ve kendi deyişle bu tür “maskaralıkların” başının Homeros'un Odysseus'u olduğunu iddia etmektedir. Aslında bu durum Loukianos'u şaşırtmamıştır çünkü ona göre bu türden yalanlar felsefeyle ilgilenenler arasında sıradan bir durumdur. Bu uydurma öyküleri anlatmayan tek kişi olarak kalmak istemeyen Loukianos hem doğru düzgün bir hikâyesi olmaması hem de şaşırtıcı maceralarının yokluğu nedeniyle yalanlarla dolu bir hikâye anlattığını söylemektedir. Bu yönüyle diğerlerinden daha dürüst bir yalan ortaya atmıştır (Loukianos, 2020: 11).

⁴ <https://www.pinhanyayincilik.com/loukianos/solen-satilik-filozoflar-astroloji>, Erişim Tarihi: 25.01.2021.

Eserin girişinde bu açıklamaları yapan yazar, seyahatlerine Cebelitarık'tan okyanusa açılarak başlar. Buradaki amaç macera aramak ve yeni şeyler öğrenmektir. Sekseninci gün yüksek tepeleri olan ağaçlıklı bir ada görürler. Türlü maceralardan sonra oradan ayrılarak yeniden denize açıldıklarında gemilerini yukarı kaldıran bir kasırga patlar. Yedi gün yedi gece boyunca havada gezinir, sekizinci gün havadaki boşlukta küre benzeri bir ülke görürler (Loukianos, 2020: 13-15).

Bundan sonraki kısım bilim kurguya dair ilk verilerin temelini işaret eden kısımdır. Nitekim Türkçe bilim kurgu teriminin isim babası Orhan DURU, bilim kurgu türünün kapsadığı konuları: uzay gezileri, zaman içinde yer değiştirme ya da zaman içinde geziler, başka boyutlarda ya da koşut evrenlerde geziler; başka yıldızlardan gelen akıllı ya da akılsız yaratıklar, uzay canavarlarıyla karşılaşma; dünyanın gelecekteki tarihi ya da var sayımlı tarih, dünyanın sonu; olağanüstü buluşların yarattığı durumlar, robotlar, telepati ve duyular üstü algılama; ütopyalar, kurgusal dünyalar olmak üzere beş başlıkta toplamıştır (Duru, 1973'ten akt. Reyhanoğulları, 2012: 2186) ve bahsi geçenler eserin konusuyla uyum göstermektedir.

Bu ülkede kendilerine Hippogynopoi diyen ve üç kafalı akbabalara binen askerlerle karşılaşılır. Ülkenin kralı Endymion isimli bir insandır ve uykusundayken Ay ülkesine kaçırılmıştır (Loukianos, 2020: 17).

Ay ülkesinin kralı Endymion, Güneş ülkesinin kralı Phaethon ile savaş halindedir. Buradaki savaşçı ve savaş aletleri tasvirleri; tüyleri yerine yeşillik, çimen olan sebzeler, on iki fil büyüklüğünde pireler, fasulyeden miğferler, acı bakla kabuğundan zırhlar vb.dir (Loukianos, 2020: 19). Savaş tasvirlerinde hayvanlar ve sebzeler kullanılarak olağanüstülüklerin kurulduğu görülmektedir. (Loukianos, 2020: 19-23). Loukianos, sözü geçen bölümde Homeros anlatılarına gönderme yapmaktadır (Loukianos, 2020: 23).

Ay ve Güneş ülkeleri arasında yapılan mutabakatın ardından Loukianos'un Ay'da kaldığı sürece karşılaştığı tuhaf olayları aktardığı bölüm başlamaktadır. Burası yirmi beş yaşına gelene dek her erkeğin kadın sayıldığı, kadının ne olduğunun bile bilinmediği, çocukların karınlarda değil baldırlarda taşındığı vb. bir yerdir (Loukianos, 2020: 27-29). Loukianos, iki sayfa boyunca anlattıklarına inanmayanların bizzat oralara giderek kendi anlattıklarını kendi gözleriyle görebileceklerini söyleyerek ilgili kısmı tamamlar (Loukianos, 2020: 31).

Ay ülkesinden sonra Sabah Yıldızı, Zodiak ve Güneş ülkesine uğrarlar. Pleiades ve Hyades yıldızları arasında Lykhnopolis adında bir kente varırlar (Loukianos, 2020: 31).

Bu zamana kadar bulutların yakınında süregelen maceralar okyanusta devam eder (Loukianos, 2020: 35-47). Seyahatlerin ilerleyen kısımlarında ise adası peynirden, denizi süttten olan bir yere; denizin üzerinde koşan adamların olduğu ve mantar tıpa üzerinde inşa edilen bir kente ve kralının Giritli Rhadamantus olduğu kutsanmışlar adasına yolları düşer. Bu kısım adeta bir cennet tasviridir (Loukianos, 2020: 49-57).

Çeşitli maceralara tanıklık ettikten sonra altı adaya daha uğrar, bu adalar da alışılmışın dışında özelliklerle doludur. Biri günahkârlar adası, diğeri rüyalar adası, Ogygia, boynuzlu vahşilerin yaşadığı ada, adaya gelenleri yiyen kadınların yaşadığı ada (Loukianos, 2020: 69-83). Bu adaların tasvirinde Loukianos, balkabağından yapılmış tekneleriyle adalardan geçenleri soyan Kolokynthopratesler, at gibi kişneyen yunusların üzerindeki yirmi adam, ağaçların üzerinden giden gemi gibi benzetmeler kullanır (Loukianos, 2020: 75-79).

Loukianos, “Diğer dünyada neler olduğunu size sonraki kitapta anlatacağım.” cümlesiyle eserine son verir (Loukianos, 2020: 85).

“Gerçek Bir Hikâye”nin bitiminden sonra dipnotlar ve açıklamaları ile kaynaklar sıralanmaktadır.

Loukianos’un mizah ve kurgu yeteneğinin hayal gücüyle birleşince varabileceği noktaların bir yansıması olan eser; “uzay macerası bölümüyle Jules Verne’nin 1865 yılında yayımlanan Ay’a Seyahat romanına esin kaynağı olmuştur. Eser, 1930’lardan itibaren popüler olmaya başlayan “uzay operası” türüne de arketip oluşturur, hatta gezegenler arası emperyal mücadelenin konu alındığı kısmı 1977’de bilim kurgu ve uzay operası türleri için zirve olacak George Lucas’ın Star Wars serisine ilham vermiştir (Loukianos, 2020: 6).”

Dünya tarihinde ilklerle anılan Loukianos ve eserleri doğduğu topraklar Adıyaman’da, 2008 yılında Adıyaman Üniversitesi’nce düzenlenen “Uluslararası Samsatlı Lucianus Sempozyumu”nda ele alınmış, böylelikle daha çok kişinin kendisinden haberdar olması amaçlanmıştır.⁵ İlâveten Adıyaman Belediyesi’nce 2018 yılında “Lukianos Parkı” inşa edilmiş⁶, adı ilde bu çabalarla yaşatılmaya çalışılmıştır.

“Gerçek Bir Hikâye” başta olmak üzere Loukianos’un eserlerinin okurlar tarafından ilgiyle karşılanmasını temenni ediyor, eseri Türkçeye yeniden buluşturan Emre Poyraz’ı açık, akıcı ve özenli çevirisinden ötürü tebrik ediyoruz.

Kaynakça

- Erharat, S. (2020). Dünyada ve Türkiye’de Bilim Kurgu Türünün Doğuşu ve Gelişimi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Loukianos. (2020). Gerçek Bir Hikâye, (Çev. Emre Poyraz) İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- Reyhanoğulları, G. (2012). “Türk Edebiyatının İlk Bilim Kurgu Öyküleri ve Orhan Duru.” *Turkish Studies*, 7 (3): 2183-2197.
- Taşdelen, V. (2014). "Tarih ve Edebiyat Üzerine İlk Örneklerden Biri: Samsatlı Lukianos." *Bizim Külliye*, 60, 19-24.
- Uysal, E. (2017). “Çağdaş Edebiyatın Bilinen İlk Bilim Kurgu Yazarı, Samsatlı Lukianos.” *Yerli Bilimkurgu Yükseliyor*, <https://yerlibilimkurguyukseliyor.com/2020/09/16/ybkyd-sayi-1/>, Erişim Tarihi: 20.12.2020.
- http://www.adiyaman.bel.tr/Files/Faaliyet_Raporlari/2018.pdf, Erişim Tarihi: 20.12.2020.
- <https://drmustafacevik.blogspot.com/2012/10/gomlek-bicilemeyen-dusunur-samsatli.html>, Erişim Tarihi: 20.12.2020.
- <https://www.google.com.tr/>, Erişim Tarihi: 20.12.2020.

⁵ www.google.com.tr, Erişim Tarihi: 20.12.2020.

⁶ http://www.adiyaman.bel.tr/Files/Faaliyet_Raporlari/2018.pdf, Erişim Tarihi: 20.12.2020.

<https://kygm.ktb.gov.tr/TR-930/secme-yazilar-iiiiii---samsatli-lukianos.html>, Erişim Tarihi: 20.12.2020.

<https://www.pinhanyayincilik.com/loukianos/solen-satilik-filozoflar-astroloji>, Erişim Tarihi: 25.01.2021.

<http://samsat.gov.tr/samsatli-lukianos>, Erişim Tarihi: 20.12.2020.